

นวัตกรรมการแสวงหาผลประโยชน์

4.1 e-Auction : เครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์

ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น องค์กรภาคเอกชน ตลอดจนนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านการแสวงหาผลประโยชน์ หรือการฮั้วประมูลได้ โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการก่อสร้างภาครัฐ ดังจะเห็นได้ว่า ในการประมูลหลายโครงการ อาทิ การประมูลโครงการก่อสร้างงานสะพานและงานอุโมงค์ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเพียง 7 บริษัทักษ์ใหญ่เข้าร่วมการประมูล ได้แก่ บริษัท ช.การช่าง จำกัด, หจก. นภาก่อสร้าง, บริษัท พรหมวิวัฒน์ก่อสร้าง จำกัด, บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด, บริษัท ยูนิค เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด, บริษัท กรุงธน เอ็นจิเนียริง จำกัด และบริษัท ซีโน-ไทย เอ็นจิเนียริง จำกัด โดยบริษัทดังกล่าวต่างเวียนกันรับงานประมูลโดยฉ้อฉล ดังที่ภาคประชาชน และสื่อมวลชนได้คาดการณ์ไว้ ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทางแยกถนนจรูญสีทวงศ์- แยกบรมราชชนนี นั้น บริษัท ช.การช่าง จำกัด ชนะประมูลในราคาต่ำสุด วงเงิน 1,020 ล้านบาท
2. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทางแยกถนนจรูญสีทวงศ์ – แยกพรานนก นั้น หจก. นภาก่อสร้าง ชนะการประมูลในวงเงิน 969 ล้านบาท
3. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทางแยก ถนนตากสินกับถนนรัชดาภิเษก นั้น บริษัท พรหมวิวัฒน์ก่อสร้าง จำกัด ชนะการประมูลด้วยวงเงิน 1,156 ล้านบาท
4. โครงการก่อสร้างทางยกระดับสุขุมวิทวงศ์ นั้น บริษัท ช.การช่าง จำกัด ชนะการประมูลด้วยวงเงิน 1,366 ล้านบาท
5. โครงการก่อสร้างทางลอดถนนศรีนครินทร์ และโครงการปรับปรุงถนนศรีนครินทร์ บริษัท ยูนิค เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ชนะการประมูล
6. โครงการก่อสร้างถนนพรานนก – พุทธมณฑลสาย 4 บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด เป็นผู้ชนะการประมูล
7. โครงการก่อสร้างถนนกรุงเทพกรีฑา ช่วงที่ 1 บริษัท ยูนิค เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ชนะการประมูล

8. โครงการก่อสร้างถนนกรุงเทพฯ ช่วงที่ 2 บริษัท ซีโน - ไทย เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด เป็นผู้ชนะการประมูล

9. โครงการก่อสร้างถนนพหลโยธิน - รัตน โกสินทร์สมโภช บริษัท กรุงธน เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด ชนะการประมูล

โดยกลุ่มผู้รับเหมาเหล่านี้ จะแบ่งกันรับงาน จากนั้นจะจ้างช่วงเหมาต่อให้กับบริษัทพวกพ้อง ในการดำเนินโครงการก่อสร้างถนนดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ในหลายทัศนระมองว่า การประมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นวิธีการที่โปร่งใสที่สุดในการดำเนินการ ซึ่งสามารถลดความรุนแรงจากการประมูลในรูปแบบเดิม คือ การขึ้นซองประมูล กล่าวคือ การ “อู๋ม” หรือการ “กั้น” มิให้ผู้ที่ไม่ร่วมขบวนการสมยอมราคาเข้ายื่นเสนอของการประมูลได้

นอกจากนี้ บริษัทเพียงบางบริษัทยังได้รับงานอย่างต่อเนื่องในบางโครงการอีกด้วย ดังตารางที่ 11 ซึ่งแสดงตัวอย่างของบริษัทก่อสร้างที่ชนะการประมูล

ตารางที่ 15 แสดงตัวอย่างของบริษัทก่อสร้างที่ชนะการประมูล

ชื่อบริษัท	โครงการ	มูลค่า
บริษัท ซีโน - ไทย เอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (มหาชน)	งานก่อสร้างอาคารจอดรถ เอ และลานจอดรถ โครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนน แจ้งวัฒนะ	3,395 ล้านบาท
	งานก่อสร้างอาคารจอดรถบี ศูนย์ประชุม และ หอพักฯ โครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนน แจ้งวัฒนะ	1,860 ล้านบาท
	งานก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลปกครอง โครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนน แจ้งวัฒนะ	1,813 ล้านบาท
	งานก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค อาคาร ควบคุม และหอประชุมทรงกลม โครงการศูนย์ ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ	1,100 ล้านบาท
	ศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน สุวรรณภูมิ	1,295 ล้านบาท
	โครงการก่อสร้างถนน กรุงเทพฯ ช่วงที่ 2 กทม.	N/A

ตารางที่ 15 แสดงตัวอย่างของบริษัทก่อสร้างที่ชนะการประมูล (ต่อ)

ชื่อบริษัท	โครงการ	มูลค่า
บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)	งานก่อสร้างอาคารบี พร้อมลานรอบอาคารบี โครงการศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนน แจ้งวัฒนะ	6,877 ล้านบาท
	อาคารที่พักผู้โดยสาร สุวรรณภูมิ	15,086 ล้านบาท
	อาคารเทียบเครื่องบิน สุวรรณภูมิ	21,581 ล้านบาท
	ส่วนขยายงานอาคาร สนามบินสุวรรณภูมิ	15,656 ล้านบาท
	ก่อสร้างพื้นผิวทางวิ่งทางขับลานจอด สุวรรณ ภูมิ	7,444 ล้านบาท
	ระบบจ่ายไฟฟ้า / เครื่องจ่ายท่อร้อยสาย สุวรรณ ภูมิ	1,810 ล้านบาท
	อุโมงค์ระบายน้ำ คลองแสนแสบ	2,178 ล้านบาท
	โครงการก่อสร้างถนนพราณนก- พุทธมณฑล สาย 4 กทม.	N/A
บริษัท ช.การช่าง จำกัด (มหาชน)	อาคารครีวการบิน สุวรรณภูมิ	1,256 ล้านบาท
	ถนนวงแหวนด้านใต้ (กทพ.)	15,900 ล้านบาท
	โครงการก่อสร้างทางยกระดับ สุวินทวงศ์ กทม.	1,366 ล้านบาท
บริษัท กำแพงเพชร วิวัฒน์ จำกัด	ถนนภายในสนามบินและสะพานเข้า สุวรรณ ภูมิ	1,238 ล้านบาท
	ปรับปรุงคุณภาพดินลานจอดระยะยะไกล สุวรรณ ภูมิ	1,170 ล้านบาท
บริษัท วิจิตรภัณฑ์ฯ จำกัด	ปรับปรุงดินรันเวย์ตะวันออก สุวรรณภูมิ	1,233 ล้านบาท
	ถนนยกระดับหน้าอาคารผู้โดยสาร สุวรรณภูมิ	2,133 ล้านบาท
	ปรับปรุงคุณภาพดินถนนภายใน สุวรรณภูมิ	1,767 ล้านบาท

หมายเหตุ เฉพาะ โครงการที่มีมูลค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป

4.1.1 การเปรียบเทียบรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ ในการประมูลแบบยื่นซอง และการประมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

การเปรียบเทียบรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ในการประมูลแบบยื่นซอง และการประมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสมรรถภาพ และประสิทธิภาพ ของกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการก่อสร้างภาครัฐ ดังจะแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบการแสวงหาผลประโยชน์ในการประมูลแบบยื่นซอง และ e-Auction

ขั้นตอน	การประมูลแบบยื่นซอง	e-Auction
1. คณะกรรมการในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	มีคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างเพียง 1 ชุด โดยแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีความประสงค์จะจัดซื้อจัดจ้างพัสดุนั้น มีหน้าที่ในการร่างขอบเขตของงาน การเชิญชวนประกวดราคา ฯลฯ	มีคณะกรรมการ 3 ชุด คือ คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (กพ.อ.) คณะกรรมการร่างขอบเขตของงานและเอกสารประกวดราคา และคณะกรรมการประกวดราคา
2. การร่างขอบเขตของงาน	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป็นผู้ร่างขอบเขตของงาน ตลอดจนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอราคา ซึ่งสามารถกำหนดสเปกของงาน ตลอดจนคุณสมบัติเฉพาะของผู้มีสิทธิเสนอราคา ได้	เช่นเดียวกับรูปแบบเดิม โดยดำเนินการภายใต้คณะกรรมการร่างขอบเขตของงาน และเอกสารประกวดราคา
3. การกำหนดราคากลาง	ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดว่า การจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการใด เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องทำรายงานราคามาตรฐาน หรือราคากลางของทางราชการ หรือราคาที่เคยซื้อหรือจ้างครั้งหลังสุด เสนอหัวหน้าส่วนราชการ เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติ โดยกำหนดวงเงินที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วย	ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ พ.ศ. 2549 ได้กำหนดว่า “ราคาสูงสุด” หมายความว่า ราคากลางวงเงินงบประมาณที่มีอยู่ หรือราคาสูงสุดที่ทางราชการจะพึงรับได้ตามหลักเกณฑ์ที่ กพ.อ. กำหนด ซึ่งทางกรมบัญชีกลางได้กำหนดวิธีการคำนวณราคากลางเพื่อใช้ในการประมูลงานแต่ละชนิด

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบการแสวงหาผลประโยชน์
ในการประมูลแบบยื่นซอง และ e-Auction (ต่อ)

ขั้นตอน	การประมูลแบบยื่นซอง	e-Auction
4. การประกาศให้ทราบ โดยทั่วกัน และเชิญชวน ธุรกิจก่อสร้างเข้าร่วม เสนอราคา	เจ้าหน้าที่จะแจ้งเฉพาะบริษัท ก่อสร้างที่สนิทสนมกันบางราย โดยอาจไม่ประกาศต่อสาธารณะ ให้ได้ทราบ	มีกฎข้อบังคับให้ประกาศทาง เว็บไซต์ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 วัน ซึ่งถือเป็นระยะเวลาที่ น้อยเกินไป ในขณะที่เดียวกัน ไม่มี ผู้ตรวจสอบวันที่ลงประกาศจริง ทางเว็บไซต์ กับวันที่แจ้งบน เอกสาร ทำให้สามารถบิดเบือน วันที่ได้
5. การรับยื่นซองขอบเขต ของงาน	เจ้าหน้าที่จะประกาศแจ้งผู้มีสิทธิ เสนอราคา โดยบริษัทก่อสร้าง สามารถจ่ายเงินได้โตะให้กับ เจ้าหน้าที่ เพื่อขอให้ผ่อนผันให้ ตนมีสิทธิเสนอราคาได้	เจ้าหน้าที่จะประกาศแจ้งผู้มีสิทธิ เสนอราคาเป็นรายบุคคล โดย บริษัทก่อสร้างสามารถจ่ายเงินได้ โตะให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อขอให้ ผ่อนผันให้ตนมีสิทธิเสนอราคา ได้
6. การเจรจาเพื่อสมยอม ราคา	บริษัทก่อสร้างจะรับทราบว่าใคร จะเข้ายื่นซองเสนอราคาบ้าง จากนั้น จึงจัดการเจรจาสมยอม ราคา เพื่อแบ่งปันงานต่าง ๆ ร่วมกัน	บริษัทก่อสร้างจะไม่ทราบทาง สาธารณะว่าใครมีสิทธิเสนอ ราคาบ้าง แต่สามารถติดต่อ สอบถามระหว่างกันได้ เนื่องจาก ความสัมพันธ์ที่มีมายาวนานและ ลึกซึ้ง
7. การประมูลงาน	บริษัทที่สมยอมราคา จะกีดกัน บริษัทที่ไม่ยอมเจรจาธุรกิจด้วย เพื่อไม่ให้เข้ายื่นซองประมูล	สถานที่จัดเป็นสถานที่กลาง ดังนั้นจึงไม่สามารถกีดกันผู้มี สิทธิเสนอราคาได้
	บางกรณี บริษัทจะเว้นตัวเลขรวม สำหรับการเสนอราคา จากนั้น เมื่อเจรจากับเจ้าหน้าที่เรื่อง ผลประโยชน์แล้วจึงใส่ตัวเลข มูลค่างรวม	ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็น การใส่ตัวเลขโดยผ่าน คอมพิวเตอร์

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบการแสวงหาผลประโยชน์
ในการประมูลแบบยื่นซอง และ e-Auction (ต่อ)

ขั้นตอน	การประมูลแบบยื่นซอง	e-Auction
7. การประมูลงาน (ต่อ)	ไม่มี	บริษัทผู้ให้บริการตลาดกลางเป็นผู้ออกรหัสผู้ใช้งาน (Username) และ รหัสผ่าน (Password) ให้แก่ผู้มีสิทธิเสนอราคา ซึ่งบริษัทผู้ให้บริการตลาดกลาง สามารถให้ Password ของบริษัทอื่น เพื่อให้ผู้มีสิทธิเสนอราคาสามารถเข้าไปดูราคาของกลุ่มแข่งได้
	ไม่มี	เนื่องด้วยระบบการประมูล e-Auction ยังขาดมาตรฐานเดียวกัน เห็นได้จากหน้าตาของแต่ละระบบ ซึ่งผู้ให้บริการตลาดกลางแต่ละรายเป็นผู้ออกแบบ ดังนั้น จึงไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องและความโปร่งใสของระบบได้ เนื่องจากผู้ให้บริการตลาดกลางเป็นผู้ดูแลรักษาระบบดังกล่าว
8. การประกาศผล	ผู้ที่ชนะการประมูล ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่เสนอราคาต่ำที่สุด หากแต่อาจมีข้อเสนอทางด้านอื่นที่คณะกรรมการประกวดราคาชี้แจงเหตุผลในการพิจารณาเลือกได้	ผู้ที่ชนะการประมูล จะเป็นผู้ที่มีราคาต่ำที่สุด โดยประกาศผลบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ และผู้ที่ชนะการประมูลจะต้องเซ็นเอกสารให้กับผู้ให้บริการตลาดกลาง และคณะกรรมการประกวดราคาทันที

ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบการแสวงหาผลประโยชน์
ในการประมูลแบบยื่นซอง และ e-Auction (ต่อ)

ขั้นตอน	การประมูลแบบยื่นซอง	e-Auction
9. การร้องเรียน	สามารถร้องเรียนได้ แต่เจ้าหน้าที่จะพิจารณาหรือไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง	หากมีการร้องเรียน ตามระเบียบแล้ว จะต้องเริ่มต้นกระบวนการใหม่ตั้งแต่ต้น แต่ภายหลังได้มีระเบียบใหม่ว่า ให้คณะกรรมการแต่ละชุดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม
10. การจัดซื้อจัดจ้างพิเศษ	สามารถทำได้เป็นปกติ	ตามระเบียบเดิม หากมีผู้เสนอราคารายเดียว ต้องยกเลิกแล้วดำเนินการใหม่ แต่ภายหลังได้มีระเบียบผ่อนผันให้คณะกรรมการประกวดราคา เจรจาดอรองราคา แล้วนำเสนอเสนอต่อหัวหน้างานได้โดยทันที
11. ระหว่างการก่อสร้าง	หากมีการเรียกเก็บค่าหัวคิว จากข้าราชการ และนักการเมือง บริษัทก่อสร้างอาจลดสเปกของงานจากเดิมที่ต้องก่อสร้าง 150% อาจเหลือเพียง 130 – 140% เพื่อนำเงินที่เหลือจ่ายให้กับนักการเมืองและข้าราชการที่เรียกเก็บเงิน	เช่นเดียวกัน
12. การตรวจรับงาน	บริษัทก่อสร้างอาจจ่ายค่าตอบแทนให้กับกรรมการตรวจรับงาน	เช่นเดียวกัน

**ตารางที่ 16 ตารางเปรียบเทียบการแสวงหาผลประโยชน์
ในการประมูลแบบยื่นซอง และ e-Auction (ต่อ)**

ขั้นตอน	การประมูลแบบยื่นซอง	e-Auction
13. กรณีของงานที่มีลักษณะพิเศษ	การจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อทำการพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ตลอดจนเสนอระบบ และเทคโนโลยีสำหรับโครงการ ซึ่งบริษัทที่ปรึกษานั้นอาจมีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัทก่อสร้างของนักการเมือง และข้าราชการ ในการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของเทคโนโลยีและระบบที่ต้องใช้ ทำให้เหลือบริษัทเพียงไม่กี่บริษัท หรือบริษัทเดียว ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับโครงการดังกล่าว	เช่นเดียวกัน
14. จำนวนเงินที่ต้องจ่ายให้นักการเมือง	ร้อยละ 10 – 20	เช่นเดียวกัน

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ข้อจำกัดที่สำคัญของการประมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ สินค้าที่ประมูลนั้นจะต้องแข่งขันกันด้วยราคา ดังนั้น สำหรับสินค้าที่จัดหาเป็นพิเศษ หรือมีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ จะไม่สามารถประมูลด้วยวิธีการ e-Auction ได้ จำเป็นต้องใช้การจัดซื้อจัดจ้างพิเศษตามรูปแบบทั่วไป ดังเห็นได้ในกรณีของการจัดซื้อเครื่องซีทีเอ็กซ์

ราคากลาง เป็นตัวกำหนดสำคัญในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะสังเกตได้ว่า ภาครัฐจะตั้งราคากลางไว้เป็นราคาสูงสุดของการประมูล ซึ่งผู้ที่เข้าประมูลจะไม่สามารถเสนอราคาที่สูงกว่าราคากลางได้ และในการรายงานผลการประมูลแต่ละครั้ง จะนำเสนอยอดเงิน และสัดส่วนเม็ดเงินที่ประหยัดจากงบประมาณ ซึ่งเปรียบเทียบราคาที่ได้ประมูลได้ และราคากลาง ดังนั้น ราคากลางจึงเป็นตัววัดสำคัญสำหรับ *ความมีประสิทธิภาพ* ในการประหยัดงบประมาณ

การกำหนดราคากลางระบบเดิม นั้น ดำเนินการภายใต้คณะกรรมการควบคุมราคากลาง ซึ่งมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ โดยให้คณะกรรมการควบคุมราคากลางเป็นผู้

พิจารณามาตรการป้องกัน หรือลดโอกาสสมยอมกันในการเสนอราคา ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การคำนวณราคากลาง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท งานก่อสร้างอาคาร งานก่อสร้างทาง และงานก่อสร้างชลประทาน โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกำหนดราคากลาง เพื่อทำหน้าที่คำนวณราคากลางงานก่อสร้าง ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอย่างน้อย 2 คน โดยปกติให้แต่งตั้งข้าราชการตั้งแต่ระดับ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และควรแต่งตั้งผู้ชำนาญการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการประมาณการร่วมเป็นกรรมการด้วย และในกรณีที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการ จะแต่งตั้งบุคคลที่มีใช้ข้าราชการร่วมเป็นกรรมการด้วยก็ได้

สำหรับระบบใหม่นั้น ได้มีการถ่ายโอนอำนาจจากสำนักนายกรัฐมนตรี มาอยู่ภายใต้กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตาม พ.ร.บ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 โดยแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมราคากลางใหม่ โดยมีปลัดกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ โดยคณะรัฐมนตรีลงมติเมื่อ วันที่ 26 เม.ย. 2548 โดยยุบรวมคณะกรรมการควบคุมราคากลาง และคณะกรรมการตรวจสอบราคากลาง ปรับเปลี่ยนเป็นคณะกรรมการกำกับนโยบายราคากลางงานก่อสร้าง โดยมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ และมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 25 ส.ค. 2548 ให้ปรับเปลี่ยนคณะกรรมการ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่กำกับกิจการปฏิบัติราชการของสำนักงบประมาณ ปลัดกระทรวงการคลัง และผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เป็นรองประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนามาตรฐานระบบพัสดุภาครัฐ กรมบัญชีกลาง และผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานต้นทุนงบประมาณ สำนักงบประมาณ เป็นกรรมการและเลขานุการร่วมกัน และมีผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง ร่วมเป็นกรรมการและและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการชุดใหม่ดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ รวม 8 ประการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดประกอบการคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง การกำหนดคุณุทธศาสตร์และแนวทางในการตรวจสอบราคากลางงานก่อสร้าง การจัดทำคู่มือการคำนวณและตรวจสอบราคากลางงานก่อสร้าง การปรับปรุงหลักเกณฑ์และรายละเอียดประกอบการคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง การกำกับดูแลคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง การวินิจฉัยปัญหา อนุมัติผ่านยกเว้น หรือผ่อนผันดำเนินการตามหลักเกณฑ์การคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง และตามมาตรการป้องกันหรือลดโอกาสการสมยอมกันในการเสนอราคา รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคข้อสังเกต และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตรวจสอบราคากลางงานก่อสร้างต่อนายกรัฐมนตรี

ทั้งนี้ คณะกรรมการชุดดังกล่าว ได้ให้สำนักงบประมาณคำนวณเงินเพิ่มหรือลดค่างานก่อสร้างตามสัญญาแบบปรับราคาได้ (ค่า K) เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้รับเหมาก่อสร้าง ในกรณีที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ในช่วงที่เกิด

วิกฤตการขาดแคลนวัสดุก่อสร้าง และมีราคาสูงขึ้น ตลอดจนเป็นการช่วยลดความเสี่ยงของผู้รับจ้าง และป้องกันมิให้ผู้รับจ้างบวกราคาเผื่อการเปลี่ยนแปลงราคาวัสดุไว้ล่วงหน้าสูงเกินควร รวมทั้ง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่าย

หลักเกณฑ์ในการคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง นั้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. งานก่อสร้างอาคาร ให้ใช้หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่า Factor F ประกอบด้วย ค่าอำนาจการ ค่าความผันผวน ดอกเบี้ย กำไร และภาษี ดังนี้

1.1 ค่าอำนาจการ กำไร และภาษี ถือเป็นเกณฑ์ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2522 โดยมีข้อสังเกตว่า สำหรับค่างานสนับสนุนทั่วไป (Construction General Support) ซึ่ง หมายถึง กรรมวิธีเฉพาะหรืออุปกรณ์พิเศษ เช่น Tower Crane และไม่ได้ใช้ในงานก่อสร้างทั่วไป (ถ้ามี) ให้นำค่าใช้จ่ายดังกล่าวไปรวมคำนวณอยู่ในค่างานสุทธิ (Net Cost)

1.2 ค่าความผันผวน ให้กำหนดในอัตราร้อยละ 0.5 ของค่างาน (อัตราเบี้ยประกันภัย ร้อยละ 0.25 บวกกับค่าความเสียหายเบื้องต้นที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบเอง เฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 0.25)

1.3 ค่าดอกเบี้ย ให้พิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน 7 ประการ ดังนี้

A = ค่าวัสดุแรงงาน เป็นการจ่ายเงินสดไม่รวมภาษีทุกชนิด

B = ระยะเวลาการก่อสร้าง (ตามสัญญา และการคำนวณ)

C = งบประมาณการก่อสร้าง (ก่อนดอกเบี้ย - ภาษี)

D = จำนวนเงินล่วงหน้า (ถ้ามี)

E = ระยะเวลาแตกต่างของการจ่ายเงินออกถึงการรับเงิน

F = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่อปี

G = อัตราเงินประกันผลงานหัก

สำหรับสูตรการคำนวณค่าดอกเบี้ย ให้แยกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก เป็นการหา จำนวนเงินที่ลงทุน (เป็นเงินที่ Cash Flow อยู่ได้ศูนย์) และขั้นตอนที่สองเป็นการหาค่าดอกเบี้ยที่เกิด จากเงินลงทุนนั้น ตามสูตรดังนี้

$$\text{เงินลงทุน} = (C / B \times E) - D + G$$

$$\text{ดอกเบี้ย} = (\text{เงินลงทุน} \times F \times B / 12)$$

เงินลงทุนที่คำนวณได้ถือว่าเป็นเงินลงทุน โดยเฉลี่ยจากระยะเวลาทำงานทั้งหมด คูณ ด้วยเวลาที่เกิดความแตกต่างของการจ่ายเงิน - รับเงิน และคิดครบตลอดระยะเวลาการทำงาน ได้ เป็นจำนวนดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น และจากสูตรดังกล่าว คณะกรรมการได้จัดทำเป็นตาราง Factor F โดย พิจารณาถึงตัวแปรที่มีผลต่ออัตราดอกเบี้ย 3 ตัวแปร ดังนี้

1. ค่าเงินล่วงหน้า คำนวณตั้งแต่ 0.00%, 5%, 10% และ 15%

2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์

3. เงินประกันผลงานหัก คำนวณตั้งแต่ 0.00%, 5% และ 10%

สำหรับอัตราดอกเบี้ยที่นำมาใช้คำนวณราคาค้างกล่าว ให้ถือตามอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำของเงินกู้ (MLR) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ณ วันเริ่มต้นของปีงบประมาณ (วันที่ 1 ตุลาคม) ยกเว้นในระหว่างปีงบประมาณ หากมีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 1 จึงให้เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามอัตราที่ใช้ในขณะนั้นได้ โดยให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการแจ้งอัตราดอกเบี้ยดังกล่าว และเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตาราง Factor F เป็นตัวเลขกลม ฉะนั้นในการประกาศอัตราดอกเบี้ย ควรยึดตัวเลขกลมด้วย โคนกรณีอัตราดอกเบี้ยเป็นเศษ ถ้าถึง 0.5 ให้ปัดขึ้น ถ้าไม่ถึง 0.5 ให้ปัดลง

2. งานก่อสร้างทาง ให้ใช้หลักเกณฑ์ในการคำนวณหาค่า Factor F ประกอบด้วย ค่าอำนาจการ ค่าความผันผวน ดอกเบี้ย กำไร และภาษี ดังนี้

2.1 ค่าอำนาจการ กำไร และภาษี ให้ใช้ตามอัตราที่กรมทางหลวงใช้อยู่ในขณะนั้น ซึ่งเป็นอัตราที่ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ ปกส. มาก่อนแล้ว

2.2 ค่าความผันผวน และค่าดอกเบี้ย ให้ใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับวิธีการคิดในงานก่อสร้างอาคาร

3. งานก่อสร้างชลประทาน เนื่องจากงานก่อสร้างชลประทานมีลักษณะใกล้เคียงกับงานก่อสร้างทาง จะมีความแตกต่างกันบ้างในเรื่องของการคำนวณเนื้องานเท่านั้น ซึ่งตามหลักการแล้วสามารถใช้ค่า Factor F เดียวกันกับงานก่อสร้างทางได้ ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้ใช้หลักเกณฑ์การคำนวณค่า Factor F สำหรับงานก่อสร้างชลประทานเดียวกันกับงานก่อสร้างทาง

รูปแบบการคำนวณราคากลางในแบบเดิม และแบบใหม่นั้น ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดียวกัน ซึ่งรัฐบาลทักษิณ ได้ใช้หลักการในการคำนวณเดียวกับวิธีการเดิม แต่ต่างตรงที่รูปแบบของคณะกรรมการชุดใหญ่ ซึ่งรัฐบาลทักษิณได้รวมคณะกรรมการควบคุมราคากลาง คณะกรรมการกำหนดราคากลาง และคณะกรรมการตรวจสอบราคากลาง ไว้ในคณะกรรมการชุดเดียว คือ คณะกรรมการกำกับนโยบายราคากลางงานก่อสร้าง ตลอดจนวิธีการบังคับใช้ราคากลางนั้น มีความชัดเจนในการดำเนินการ กล่าวคือ ในระบบเดิม ราคาที่ผู้ประมูลงานเสนออาจสูงกว่าราคากลางก็ได้ ตลอดจนราคากลางที่คณะกรรมการแต่ละชุดแต่ละภาคส่วนคำนวณ อาจไม่มีมาตรฐาน เนื่องจากกระจายออกไปตามหน่วยงานต่าง ๆ

ในขณะที่ การดำเนินการภายใต้ระบบใหม่ เป็นการคำนวณราคากลางแบบรวมศูนย์ ซึ่งการคำนวณราคากลางงานก่อสร้างแต่ละโครงการนั้น อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน รวมถึงในการประมูล

โครงการก่อสร้างภาครัฐแต่ละโครงการ ภายใต้ระบบการประมูลด้วย e-Auction นั้น ราคากลางถือเป็นราคาสูงสุด ซึ่งผู้ประมูลไม่สามารถเสนอราคาที่สูงกว่าราคากลางได้

สำหรับโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ นั้น รูปแบบการก่อสร้างโครงการ รวมถึงการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงนั้น การกำหนดราคากลางเป็นไปได้โดยยาก เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับการออกแบบของบริษัทที่ปรึกษาโครงการก่อสร้าง ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ราคากลางไม่มีผลต่องานที่มีมูลค่าสูง และมีความต้องการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ยังมีช่องว่างสำหรับการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง ไม่แตกต่างจากการประมูลในรูปแบบเดิม แตกต่างกันที่ว่า ผู้ที่แสวงหาประโยชน์ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะต้องใช้ประโยชน์จากระบบการดังกล่าวอย่างชาญฉลาด เนื่องด้วยในด้านหลักการนั้น ระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ถือได้ว่าเป็นวิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสมากที่สุด ตลอดจนมีแนวคิดในการป้องกันรูปแบบการคอร์รัปชันในระบบเดิม ทั้งนี้ จุดแข็งของวิธีการประมูลด้วยระบบดังกล่าวนี้ (ผู้ให้สัมภาษณ์) ในกรณีที่สามารถแก้ไขการแสวงหาผลประโยชน์ได้มีดังนี้

1. การไม่ประกาศชื่อผู้มีสิทธิเสนอราคาในแต่ละโครงการ
2. ผู้มีสิทธิเสนอราคาแต่ละราย ไม่อาจทราบราคาของผู้มีสิทธิเสนอการารายอื่นได้
3. การเปิดโอกาสให้ผู้เสนอราคาแต่ละราย สามารถเสนอราคาของบริษัทตนเองสามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่
4. เป็นระบบที่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางด้านราคาอย่างเต็มที่ ด้วยเป็นระบบที่ผู้มีสิทธิเสนอราคาแต่ละรายไม่ทราบว่าคู่แข่งรายอื่นเป็นใคร จึงทำให้การเสนอราคาเป็นไปได้โดยอิสระ
5. ภาครัฐ และประชาชาติจะได้รับประโยชน์จากระบบดังกล่าว ซึ่งสามารถช่วยในการลดงบประมาณของประเทศในแต่ละปี เนื่องจากการประมูลด้วยวิธีการดังกล่าว เป็นการต่อรองราคาด้วยการแข่งขันที่ดีที่สุด หากใช้การสอบราคาเพียงอย่างเดียว อาจได้ส่วนลดที่ต่ำกว่าราคากลางเพียงไม่ถึงร้อยละ 5 ของมูลค่างานทั้งหมด
6. ความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล เมื่อการประมูลแล้วเสร็จ หน้าจอจะแสดงผลของคณะกรรมการประกวดราคา ตลอดจนราคาที่ชนะการประกวด รวมถึงข้อมูลของผู้มีสิทธิเสนอการารายอื่นโดยละเอียด

การประมูลในระบบเก่านั้น ถือเป็นการประมูลกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้กับหน่วยงาน กรม กองต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดประมูล ซึ่งทำให้ไม่สามารถควบคุมได้อย่างทั่วถึง

และไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ รวมไปถึงภาพรวมของงบประมาณที่ใช้จ่ายออกไปของแต่ละหน่วยงาน กรม กองต่าง ๆ ด้วย ส่งผลให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มนักการเมือง นักธุรกิจก่อสร้าง และข้าราชการในส่วนต่าง ๆ

ในขณะที่การประมูลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นการประมูลแบบรวมศูนย์อำนาจ (Centralization) ไว้ที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังเพียงแห่งเดียว โดยหน่วยงาน กรม กองต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะจัดซื้อจัดจ้างสินค้า หรือบริการใด ๆ จะต้องดำเนินการตามระเบียบและประกาศผ่านเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้างทราบโดยทั่วกัน ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มหน่วยงานในการเข้ามาดูแลความโปร่งใส และความถูกต้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ในการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์นั้น มีทั้งข้อดี และข้อเสีย ดังแสดงในตารางที่ 17

อย่างไรก็ตาม การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์นั้น ถือเป็นวิธีการที่มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยประเทศชาติในการประหยัดงบประมาณจำนวนหนึ่งจากงบประมาณที่ดึงไว้จากราคากลาง สำหรับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเดิม ซึ่งข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน ดังจะเห็นได้จากตัวเลขจากกรมบัญชีกลาง (ฐานเศรษฐกิจ : 15 ส.ค. 2549) ว่าผลการจัดหาพัสดุด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548- 31 กรกฎาคม 2549 พบว่ามีการจัดหาพัสดุทั้งหมด 19,193 ครั้ง รวมงบประมาณ 232,003 ล้านบาท ราคาที่จัดหาได้ คือ 215,789 ล้านบาท หรือ คิดเป็น 93% ของงบประมาณทั้งหมด ราคาที่ประหยัดได้ทั้งหมด 16,217 ล้านบาท หรือคิดเป็น 6.99% ของงบประมาณทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากระบบดังกล่าว เปิดให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันด้านราคาได้อย่างเต็มที่

ตารางที่ 17 เปรียบเทียบข้อดี และข้อเสียของการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์

ข้อดี	ข้อเสีย
1. ภาครัฐสามารถบริหารจัดการงบประมาณในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. รูปแบบกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ในธุรกิจก่อสร้างแปรรูปไปตามเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จากเดิมที่อำนาจกระจายอยู่กับนักการเมืองท้องถิ่น และข้าราชการ ในการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกับธุรกิจก่อสร้าง แต่เมื่อระบบเกิดการรวมศูนย์ส่งผลให้อำนาจอยู่ที่ข้าราชการการเมืองส่วนกลาง ซึ่งสามารถทราบข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ และสามารถสั่งการสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละภาคส่วน ตลอดจนจัดสรรไปสู่ธุรกิจก่อสร้างของพรรคพวกได้อย่างง่ายดายยิ่งขึ้น ดังนั้น ธุรกิจก่อสร้างที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับข้าราชการการเมือง จะมีโอกาสในการรับงานในปริมาณที่มากกว่า และมีมูลค่าสูง การกระทำความผิดกล่าว จึงเป็นการกำจัดคู่แข่งชั้นทางธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจก่อสร้างของนักการเมืองดั้งเดิมได้โดยปริยาย
2. ภาครัฐสามารถควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละภาคส่วน ตามแผนงบประมาณได้	
3. การบริหารข้อมูลข่าวสาร เป็นหนึ่งเดียว และเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง	
4. แสดงถึงความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งการประกาศเชิญชวนประกวดราคา และการประกาศผลการประกวดราคา ผ่านเว็บไซต์กรมบัญชีกลาง	
5. ประเทศชาติสามารถประหยัดงบประมาณได้มากขึ้นจากการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์	
6. วิธีการที่ธุรกิจก่อสร้าง และหน่วยงานราชการ จะดำเนินการแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณยากขึ้น	

4.1.2 การเปรียบเทียบผู้แสวงหาผลประโยชน์ระหว่างระบบการจัดซื้อจัดจ้างแบบยื่นซองประมูล และระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แสวงหาผลประโยชน์จากโครงการจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างภาครัฐ จากการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเดิม และการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ อาจเห็นได้จากรูปที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มเดิม และกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใหม่ ดังนั้น การวิเคราะห์จะกล่าวถึงกลุ่มผลประโยชน์ในแต่ละกลุ่ม และมูลเหตุจูงใจในการแสวงหาผลประโยชน์เป็นหลัก

1. นักการเมือง

นักการเมืองมุ่งเน้นการทำธุรกิจการหาฐานเสียงสนับสนุน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนในพื้นที่ของตนเอง โดยมุ่งหวังให้ตนเองสามารถได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทน หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันทรงเกียรติในแต่ละยุค แต่ละสมัย

บุคคลเหล่านี้ เมื่อก้าวเข้าสู่แวดวงการเมือง ซึ่งเริ่มต้นจากฐานการเมืองในระดับท้องถิ่น ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่การเมืองในระดับประเทศต่างก็ต้องดำเนินการใด ๆ อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงการนำประโยชน์มาสู่พื้นที่ของตนเอง เพื่อเป็นการสร้างฐานเสียงของตน ตลอดจนเป็นการรักษาฐานเสียงของตนให้คงอยู่ สำหรับการเมืองระดับประเทศนั้น ก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ ส.ส. จะเป็นผู้ฝังงบประมาณแผ่นดิน รวมทั้งโครงการพัฒนา และโครงการพุงราคาสินค้าเกษตรลงสู่เขตการเลือกตั้ง เพื่อเพิ่มพูนคะแนนนิยมทางการเมือง ตลอดจนเป็นการตอกย้ำระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่มีอยู่เดิมในฐานที่มั่นทางการเมืองของตน อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นชัดเจนมากขึ้นเมื่อการปกครองโดยระบบทหารสิ้นสุดอำนาจ ในปี พ.ศ. 2535

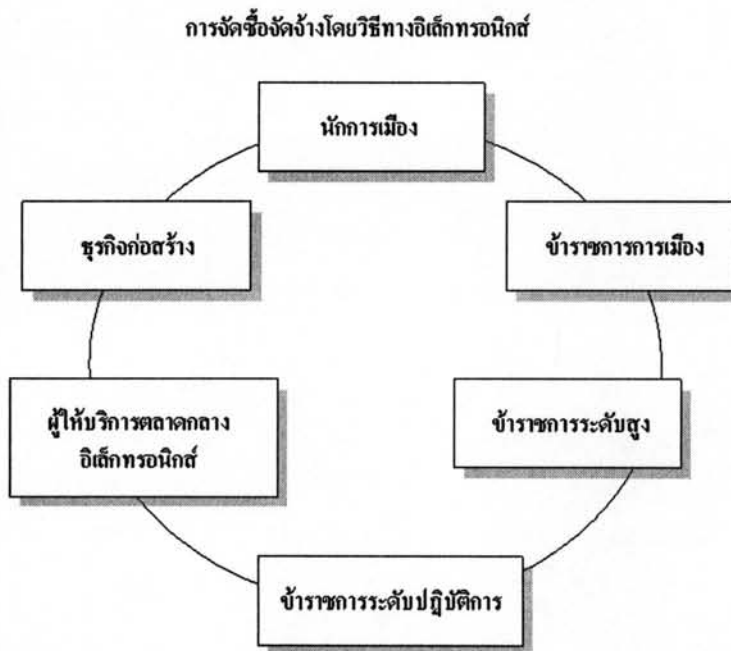
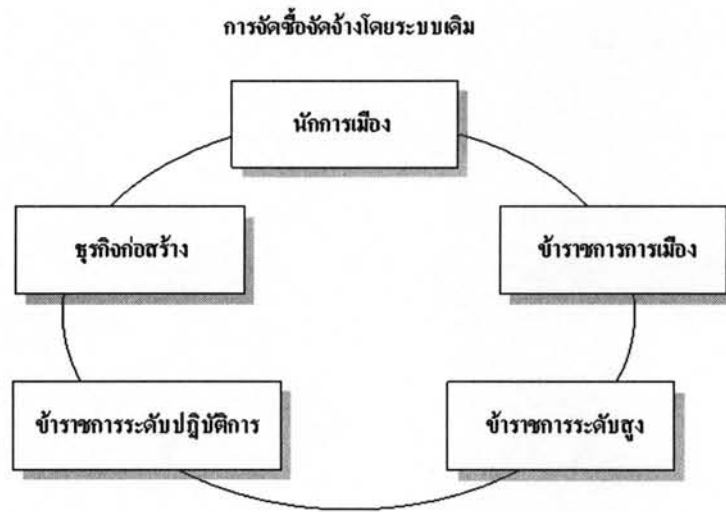
ในขณะที่เดียวกันในการรักษาฐานเสียงให้เกิดความมั่นคงได้นั้น จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการสร้างบารมี ทั้งด้วยการบริจาคในงานการกุศลต่าง ๆ การเลี้ยงลูกน้อง เพื่อให้สามารถทำงานให้ด้วยความซื่อสัตย์ภักดี การให้การอุปถัมภ์แก่หัวหน้าและชาวบ้าน เพื่อให้สามารถช่วยในการหาเสียงในครั้งถัดไป ฯลฯ ซึ่งงบประมาณเหล่านี้มิได้ถูกระบุเป็นค่าใช้จ่ายของนักการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ตามงบประมาณที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ดังนั้น นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่จะต้องมีทุนส่วนตัวจำนวนหนึ่งในการใช้สำหรับการใช้จ่าย สำหรับค่าใช้จ่ายที่มองไม่เห็นเหล่านี้

ดังนั้น นักการเมืองเหล่านี้ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์จากโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ภาครัฐ ด้วยเหตุผลหลัก 2 ประการ

ประการที่ 1 การดึงโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่เพื่อเข้าสู่พื้นที่ของตนเอง โดยใช้เป็นโครงการในการหาเสียงเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น โครงการขยายถนนในจังหวัดสุพรรณบุรี

ประการที่ 2 การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อนำรายได้สะสมเป็นทุนส่วนตัว เพื่อนำไปใช้จ่ายในการต่าง ๆ สำหรับการรักษาฐานเสียงที่มั่นคง และเพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับตนเอง ครอบครัว ตลอดจนพวกพ้อง

รูปที่ 3 ผู้แสวงหาผลประโยชน์ในโครงการก่อสร้างภาครัฐ

2. ข้าราชการการเมือง

ข้าราชการการเมืองในที่นี้หมายถึง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรี ที่ปรึกษารัฐมนตรี โดยการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

ข้าราชการการเมืองเหล่านี้ แตกต่างจากนักการเมืองโดยทั่วไปในข้อแรก กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับการตัดสินใจซึ่งงบประมาณของประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดจนอยู่ในฐานะของผู้บริหารกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ซึ่งในช่วงก่อนการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ข้าราชการการเมืองจะมาจากนักการเมืองท้องถิ่นเป็นหลัก แต่เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ที่มีรายชื่อในรายการบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคนั้น โดยเฉพาะพรรคที่จัดตั้งรัฐบาล จะเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการการเมืองดังกล่าว ดังนั้น ข้าราชการการเมืองจึงเป็นคณะกลุ่มกับนักการเมืองท้องถิ่น

แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยสายสัมพันธ์ทางการเมือง นักการเมือง และข้าราชการการเมืองต่างมีความรู้จักกันเป็นอย่างดี ดังนั้น การตกลงกันเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ จึงเป็นไปได้โดยง่าย ทั้งนี้ ข้าราชการการเมืองในฐานะที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่ผู้ตัดสินใจอนุมัติโครงการต่าง ๆ มักจะมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเข้ามา

มูลเหตุจูงใจในการดำเนินการดังกล่าว อาจวิเคราะห์ได้ว่า

1. เป็นการเสริมสร้างฐานที่มั่นทางการเมือง ให้กับนักการเมืองที่สังกัดพรรคของตน ตลอดจนเพื่อเป็นการสร้างฐานเสียงนำไปสู่การเลือกตั้งครั้งถัดไป โดยการนำเสนอนโยบายประชานิยมต่าง ๆ

2. เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลพรรคพวกเพื่อนพ้องในการดำเนินธุรกิจในสาขาต่าง ๆ โดยในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ นั้น เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องที่ดำเนินธุรกิจก่อสร้าง ดังจะเห็นได้ว่าผู้ที่ชนะการประมูลโดยส่วนใหญ่ นั้น ล้วนเป็นบริษัทก่อสร้างของนักการเมืองภายในพรรคร่วมรัฐบาล นักธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์ที่ดีกับข้าราชการการเมือง และนักการเมืองในพรรคร่วมรัฐบาล อาทิ บริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด บริษัท ชิโน-ไทย เอ็นจิเนียริง จำกัด ฯลฯ

3. ข้าราชการการเมืองส่วนใหญ่เป็นกรรมการบริหารพรรค ซึ่งต่างก็จ่ายเงินสนับสนุนพรรคเป็นจำนวนมาก และบุคคลเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากการเป็นนักธุรกิจ ดังนั้น จึงมองว่าการเมืองเป็นการลงทุน เมื่อลงทุนแล้ว จึงต้องถอนทุนคืน

จากการช่วยเหลือพวกพ้องดังกล่าว จึงเป็นที่มาของเงินสนับสนุนพรรคจำนวนมากมหาศาล ที่มีไว้เพื่อสนับสนุนรายจ่ายรายเดือนให้แก่ ส.ส. และนักการเมืองลูกพรรคแต่ละราย อีกเหตุผลหนึ่งคือ การเมืองเป็นเรื่องของการลงทุน ดังนั้นการได้กำไรจึงเป็นส่วนที่สะสมสร้างความมั่งคั่งให้กับธุรกิจการเมือง เหมือนกับบริษัทเอกชน และธุรกิจอื่น ๆ โดยทั่วไป

3. ข้าราชการประจำ

ข้าราชการระดับสูง หมายถึง ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี ผู้ว่าการรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ การคอร์รัปชัน หรือการประพฤติมิชอบในวงราชการในกลุ่มข้าราชการนั้น ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน หรือที่เรียกกันว่า “กินตามน้ำ” ข้าราชการระดับสูงบางคนถึงกับซื้อตำแหน่งของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนกับโครงการบางโครงการให้กับนักการเมือง

ข้าราชการระดับสูงที่หวังตำแหน่งอธิบดี ย่อมต้องสร้างสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับปลัดกระทรวง และรัฐมนตรีต้นสังกัด โดยที่ในบางครั้งอาจต้องเข้าหา “นายกรัฐมนตรี” ด้วย ในขณะที่ภาคการเมืองเองก็เห็นประโยชน์ในการสร้างฐานทางการเมือง หรือมือที่มีไว้เพื่อใช้งานในแต่ละกระทรวง จึงเกิดการเกื้อกูลอุปถัมภ์ระหว่างกัน และกลายมาเป็นวัฒนธรรมในแต่ละกระทรวง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเล่นพรรคเล่นพวกในการแต่งตั้ง เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งในหน้าที่การงาน

มูลเหตุจูงใจในการดำเนินการคอร์รัปชัน อาจกล่าวได้ดังนี้

1. ความต้องการความก้าวหน้าทางด้านตำแหน่งหน้าที่ในอาชีพการงาน ซึ่งความสามารถในการทำงานไม่เพียงพอที่จะเสริมความก้าวหน้าได้
2. ความต้องการรายได้ในทางลับ เนื่องจากรายได้ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ในการซื้อบ้าน รถยนต์ และการใช้จ่ายเพื่อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
3. ความต้องการความมั่นคงทางด้านหน้าที่การงาน เนื่องจากหากไม่สังกัดพรรคพวกใด อาจถูกย้ายไปยังที่ที่ไร้ซึ่งอำนาจ และประโยชน์ได้
4. การต้องการเกาะขั้วแม่เหล็กแห่งอำนาจ ซึ่งโดยพฤติกรรมของมนุษย์โดยพื้นฐานโดยทั่วไป มีความต้องการที่จะเข้าสู่ขั้วแห่งอำนาจ อันคือคุณความดีของพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ ความอยากมี อยากเป็นต่าง ๆ เป็นปกติ

4. ธุรกิจก่อสร้าง

กลไกสำคัญของการกล่าวถึงกรณีการทุจริตคอร์รัปชัน ในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างภาครัฐ ทั้งนี้ ธุรกิจก่อสร้างนั้น หมายถึงธุรกิจที่ดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ถนน หนทาง ระบบชลประทาน ฝ่ายตลิ่งน้ำ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฯลฯ ธุรกิจที่ดำเนินการก่อสร้างอาคาร ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการวางระบบ และธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างทั้งหมด

ทั้งนี้ ธุรกิจก่อสร้างที่สามารถรับงานในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ของภาครัฐนั้น ถือได้ว่ามีจำนวนเพียงไม่กี่รายเท่านั้น ซึ่งรูปแบบของการดำเนินการคอร์รัปชันของธุรกิจก่อสร้างนั้น ได้แก่

1. ธุรกิจนั้น เป็นธุรกิจของนักการเมือง หรือข้าราชการโดยตรง โดยอาจเป็นธุรกิจของตระกูล และคนในตระกูลถือหุ้นอยู่
2. ธุรกิจนั้น เป็นธุรกิจของคนใกล้ชิด หรือคนสนิทของนักการเมือง หรือข้าราชการ
3. ธุรกิจนั้น เป็นธุรกิจของพวกพ้อง หรือ เพื่อน โดยแบ่งสัดส่วนผลประโยชน์ระหว่างกัน หรือหักค่าหัวคิวกัน

ทั้งนี้ ธุรกิจก่อสร้างบางรายสนับสนุนพรรคการเมืองบางพรรคอยู่เบื้องหลังด้วยเงินบริจาค โดยไม่ลงนามการเมืองด้วยตนเอง และบางกลุ่มทุนก่อสร้างได้ลงมาเป็นตัวเล่นทางการเมืองเอง ซึ่งทั้งสองรูปแบบนั้น ถือว่าไม่แตกต่างกัน ในเมื่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ตกไปเป็นของกลุ่มดังกล่าวในที่สุด จะแตกต่างกันตรงที่ กลุ่มธุรกิจที่ลงเล่นการเมืองด้วยตนเอง สามารถพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ด้วยตนเอง สามารถพิจารณาข้อกำหนดของโครงการต่าง ๆ แล้วเอื้อต่อผลประโยชน์ของตนเองได้

ความสัมพันธ์ของธุรกิจก่อสร้างขนาดใหญ่ นั้น โดยปกติจะมีการพบปะสังสรรค์ ตลอดจนการเจรจาสมยอมราคากัน ถึงแม้ว่า การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะไม่ประกาศชื่อผู้มีสิทธิเสนอราคา แต่ธุรกิจดังกล่าว สามารถติดต่อสอบถามกันได้โดยตรง

ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาในเรื่องของการสมยอมราคากัน อาจแก้ไขได้ยาก เนื่องจากตลาดก่อสร้างขนาดใหญ่ นั้น มีผู้แข่งขันในตลาดเพียงน้อยราย ไม่สอดคล้องกับมูลค่าของงานภายในตลาด ดังนั้น ทำให้ผู้ที่สามารถรับงานได้มีจำนวนจำกัด เมื่อความต้องการซื้อมีมากกว่าความต้องการขาย ตลอดจนผู้ที่สามารถเสนอขายได้มีจำนวนจำกัด ซึ่งทำให้ผู้ที่ครองตลาดสามารถผูกขาดการดำเนินธุรกิจดังกล่าวได้โดยคหฤ

แต่ประเด็นที่น่าพิจารณาเป็นอันดับแรก คือ ประเด็นในเรื่องของความสูญเสียอย่างรุนแรงของภาครัฐต่องบประมาณของแผ่นดิน ซึ่งผลจากการลงทุนนั้น ไม่คุ้มค่างบประมาณของประเทศที่จัดสรรต่อการดำเนินโครงการเหล่านั้น อาทิ การสูญเสียค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ ด้วยการจัดสรรให้กับนักการเมืองและข้าราชการจำนวนมาก ถึงร้อยละ 15 – 20 ของมูลค่างาน ซึ่งทำให้ประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายงบประมาณส่วนเกิน หรือได้รับงานในคุณภาพต่ำกว่าราคาที่สั่งซื้อไป

มูลเหตุจูงใจการกระทำการคอร์รัปชัน อาทิ

1. ความต้องการที่จะรับงานก่อสร้างในโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งในฐานะที่เป็นนักธุรกิจ ต่างก็อยากประมูลงานได้เป็นเรื่องปกติ
2. ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียออกไป เนื่องจากภาคธุรกิจจะต้องดูแลผลกำไร และขาดทุนของบริษัท ซึ่งจากกำไรประมาณการร้อยละ 15 ที่คาดไว้นั้น กลับต้องเสียเพิ่มอีกร้อยละ 15 – 20 ทั้งนี้ ภาคเอกชนต่างผลักราคาเรดงกล่าวให้แก่งบประมาณภาครัฐ ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้นชี้ให้เห็นถึง

ตัวอย่างของการสูญเสียงบประมาณร้อยละ 20 ซึ่งเมื่อคำนวณออกมาเป็นตัวเลขแล้วพบว่า เป็นมูลค่าที่มหาศาล เปรียบได้กับการสร้างอาคารเทียบเครื่องบินสุวรรณภูมิได้หนึ่งหลังเลยทีเดียว

5. ผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์

ถึงแม้จะเป็นผู้เล่นใหม่ในกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ แต่กลับมีข้อครหาเกี่ยวกับการดำเนินการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ รูปแบบที่บริษัทผู้ให้บริการฯ ดำเนินการคือ การให้ Username และ Password ของผู้มีสิทธิเสนอราคารายอื่น ซึ่งผู้มีสิทธิเสนอราคาสามารถเข้าไปตรวจสอบรายละเอียดการเสนอราคาโดยผ่านทางเว็บไซต์ เพื่อที่ผู้มีสิทธิเสนอราคาสามารถเสนอราคาที่ดีที่สุดในขณะนั้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ หมายรวมถึงการจ่ายค่าตอบแทนให้กับพนักงานสังเกตการณ์ที่ประจำอยู่ในแต่ละห้องเสนอราคาด้วย

สำหรับตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ นั้น ถือเป็นตลาดที่มีปริมาณความต้องการภายในตลาดสูงกว่าปริมาณของผู้ให้บริการ ซึ่งได้รับมาตรฐานจากกรมบัญชีกลางเพียง 10 รายเท่านั้น โดยมีผู้ตั้งข้อสังเกตหลายรายด้วยกันถึง วิธีการที่กรมบัญชีกลางพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางดังกล่าว ซึ่งไม่มีการชี้แจงต่อสาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม อันแสดงถึงความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน ทั้งนี้ บริษัทผู้ให้ตลาดกลางบางบริษัทยังเคยเป็นบริษัทในเครือของชิน คอร์ปอเรชั่นอีกด้วย ซึ่งกรมบัญชีกลางอาจได้รับคำสั่งพิเศษจากรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังในการพิจารณาเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (ผู้ให้สัมปทาน)

มูลเหตุจูงใจที่ผู้ให้บริการตลาดกลางดำเนินการคอร์รัปชัน

1. เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งแต่เดิมจะได้รับรายได้จากการดำเนินการแต่เพียงอย่างเดียว
2. เกรงกลัวต่อผู้มีอิทธิพล หรือบริษัทที่มีเส้นสาย และเป็นเครือข่ายของนักการเมือง

4.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนนักการเมือง และธุรกิจก่อสร้าง

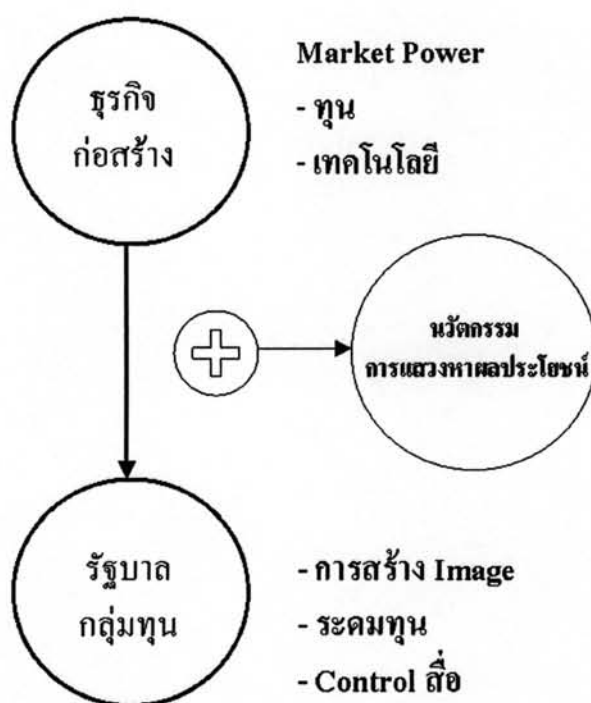
ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นกลุ่มทุนทางการเมือง กับธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งเป็นพวกพ้องของตนเอง จากนั้นจึงเกิดเป็นนวัตกรรมการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ดังแสดงในรูปที่ 4

นักการเมืองในรัฐบาลทักษิณ มีเป้าหมายในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนมีกลวิธีในการควบคุมสื่อมวลชน เพื่อให้นำเสนอข่าวสารตามที่รัฐบาลกำหนด รัฐบาลทักษิณ มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารประเทศ ตลอดจนระบบระเบียบในการบริหารราชการต่าง ๆ

ในขณะที่ธุรกิจก่อสร้าง มีอำนาจทางการตลาด มีทุน และเทคโนโลยี ต้องการผลประโยชน์ทางการเงิน และโครงการก่อสร้างภาครัฐ

ดังนั้น เมื่อธุรกิจก่อสร้าง มีปฏิสัมพันธ์กับรัฐบาลกลุ่มทุน จึงเกิดการสร้างนวัตกรรมด้านการแสวงหาผลประโยชน์ใหม่ ซึ่งสามารถผลักดันให้ทั้งสองกลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองได้

รูปที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนนักการเมือง และธุรกิจก่อสร้าง

รัฐบาลทักษิณ ได้กำหนดนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจ ตลอดจนการนำเสนอโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ภาครัฐ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ โดยข้อกำหนดในโครงการก่อสร้างต่าง ๆ นั้น รัฐบาลได้วางข้อกำหนดทางด้านระบบ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ ทำอากาศยานแห่งใหม่ ที่เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งทางอากาศของภูมิภาคเอเชีย ซึ่งธุรกิจก่อสร้างที่สามารถรองรับความต้องการทางด้านเทคโนโลยีเหล่านี้ได้นั้น ต้องเป็นบริษัทที่มีความมั่นคงทางการเงิน มีที่ปรึกษา หรือความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทต่างประเทศ ที่เคยมีประสบการณ์การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ จึงจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินโครงการดังกล่าวได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งบริษัทเหล่านี้ต้องเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดทุนเท่านั้น

ดังจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้นำวิธีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยมีเป้าหมาย 2 ด้านหลักด้วยกัน กล่าวคือ

ด้านที่หนึ่ง การสร้างความโปร่งใส (Transparency) ในการบริหารประเทศ โดยการนำเอา ระบบ e-Auction มาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อสะท้อนให้ประชาชน และนานาชาติทั่วโลกเกิดทัศนคติที่ดีต่อความตั้งใจจริงในการบริหารราชการของรัฐบาลทุกมิถุน

ด้านที่สอง การสร้างความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการบริหารจัดการงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่า การประมูลด้วยระบบ e-Auction นั้น สามารถประหยัดงบประมาณของประเทศได้อย่างเห็นได้ชัด โดยใช้กระบวนการการแข่งขันทางด้านราคาเป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีช่องโหว่ (Roof-hole) ในการแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้ที่ใช้อย่างชาญฉลาดเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นระบบระเบียบที่ยุ่งยากซับซ้อน การวางตำแหน่งของบุคลากรที่ดำเนินงานอย่างถูกต้อง การออกแบบระบบ หรือโปรแกรมในการใช้งาน ฯลฯ ซึ่งส่งผลในทิศทางตรงข้ามกับความคาดหวังของประเทศชาติ สังคม และประชาชน (Expectation) กล่าวคือ

1. ความคาดหวังของประเทศชาติต่อการใช้ระบบ e-Auction คือ การประหยัดงบประมาณแผ่นดินอย่างแท้จริง ตลอดจนสามารถสร้างให้เกิดการแข่งขันของธุรกิจก่อสร้างได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการจัดซื้อจัดจ้างในรูปแบบเดิมนั้น กำหนดขอบเขตของธุรกิจก่อสร้างในการรับงานของภาครัฐ แต่ในความเป็นจริงแล้ว การประหยัดงบประมาณของแผ่นดิน กลับลดน้อยลง จากตัวเลขเดิมในช่วงที่การจัดประมูลในช่วงเริ่มต้น โดยตัวเลขในปี 2549 จากการประหยัดของงบประมาณ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 5 ของงบประมาณเท่านั้น ในขณะที่เดียวกัน ระบบการประมูล e-Auction ตลอดจนกระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น ทำให้ธุรกิจก่อสร้างถูกจำกัดขอบเขตมากขึ้น ธุรกิจก่อสร้างของนักการเมืองรายเก่าถูกจำกัดไปจากตลาดโดยปริยาย ในขณะที่ธุรกิจก่อสร้างรายใหม่ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ธุรกิจก่อสร้างรายเล็กไม่สามารถเติบโตได้ ยกเว้นแต่ต้องรับงานจากธุรกิจก่อสร้างขนาดใหญ่ที่มีสายสัมพันธ์ทางการเมืองอย่างแน่นแฟ้น ส่งผลให้ประเทศชาติเกิดผลเสียอย่างยับเยิน

2. ความคาดหวังของสังคม และประชาชนต่อการใช้ระบบ e-Auction คือ การลดพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดซื้อจัดจ้างโครงการก่อสร้างภาครัฐ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผลที่เกิดขึ้น คือ การแปรเปลี่ยนรูปแบบการแสวงหาผลประโยชน์ ในรูปแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เข้าใจได้ยากขึ้น และคิดเป็นเม็ดเงินที่มีมูลค่ามหาศาล จากการกระทำดังกล่าว ส่งผลให้ภาคประชาชน และสังคมออกมามีต่อการกระทำอย่างชัดเจน และเกิดการตรวจสอบในกลุ่มนักวิชาการ และองค์กรเอกชนอย่างกว้างขวาง นำมาซึ่งการชุมนุมเรียกร้องอย่างยาวนาน และการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2550 ในที่สุด

4.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง

1. ประเทศชาติได้รับค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งในด้านของต้นทุนที่เพิ่มขึ้น และคุณภาพงานที่ต่ำลง ซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงมาก ตัวอย่างเช่น

1.1 การลดคุณภาพงานลง จากการรับประกันคุณภาพงานที่ร้อยละ 150 เหลือเพียงร้อยละ 130 – 140 เท่านั้น ซึ่งทำให้ประเทศชาติต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงถนนหนทางในปริมาณที่มากขึ้น

1.2 การเพิ่มต้นทุนของภาครัฐในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนเกิน ซึ่งเดิมภาครัฐต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการโครงการร้อยละ 15 ของมูลค่างานภาครัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มเป็นร้อยละ 30 – 35 จากมูลค่างาน ซึ่งเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัว โดยหากเปรียบเทียบเป็นตัวเลข จะเห็นได้ว่าสำหรับงานที่มูลค่า 1,000 ล้านบาท จากเดิมที่ภาครัฐจะต้องจ่ายเพียง 150 ล้านบาท เพิ่มเป็น 300 – 350 ล้านบาท

2. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีในธุรกิจก่อสร้างเป็นไปได้ยาก เนื่องจากผู้ประกอบการไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีทางการก่อสร้าง โดยจากความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ที่อยู่ในธุรกิจก่อสร้างพบว่า ในบางงานที่มีการประมูล ธุรกิจดังกล่าวจำเป็นต้องประมูลเพื่อให้ได้งาน ซึ่งในบางครั้ง งานดังกล่าวอาจขาดทุน สมมติว่า งาน ก. ขาดทุนงาน ข. ขาดทุน แต่บริษัทมองว่าจะได้รับกำไรหากได้รับงาน ค. แต่เมื่อมีการแสวงหาผลประโยชน์เกิดขึ้น ทำให้ขาดทุนต่อเนื่องไปอีก ส่งผลให้ธุรกิจไม่มีงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาเทคโนโลยี นอกจากนี้ ธุรกิจคิดว่าการลงทุนในการพัฒนาเทคโนโลยีนั้น ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ซึ่งธุรกิจไม่มั่นใจว่าจะสามารถประมูลงานของภาครัฐได้ เนื่องจากมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า ห้าเสี้ยวของวงการค้าก่อสร้างที่ได้รับงานประมูลอย่างต่อเนื่องนั้น มีความแข็งแกร่งพอสมควร และยากที่จะเข้าไปแทรกแซงได้

3. จากผลในข้อ 2 ทำให้ประเทศขาดเทคโนโลยี และ Know How ด้านการก่อสร้างเป็นของตนเอง จำเป็นต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีใหม่ ๆ จากต่างประเทศตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว

4. การแสวงหาผลประโยชน์เป็นข้อกีดขวางที่สำคัญ ต่อการส่งเสริมให้เกิดระบบการแข่งขันที่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจก่อสร้าง ซึ่งโครงการก่อสร้างภาครัฐได้กลายเป็นธุรกิจผูกขาดไปโดยปริยาย เนื่องด้วยความต้องการในการรับบริการมีข้อกำหนดที่สูง อาทิ ต้องการเทคโนโลยีขั้นสูง ต้องการระบบที่ทันสมัย เทียบเท่ากับนานาชาติ ฯลฯ ซึ่งจำกัดให้เหลือผู้ที่สามารถให้บริการดังกล่าวได้เพียงไม่กี่รายเท่านั้น

5. การเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของบริษัทก่อสร้างขนาดเล็ก ที่ต้องการขยายธุรกิจเป็นบริษัทก่อสร้างขนาดใหญ่

6. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรของข้าราชการใหม่ โดยข้าราชการจะเปลี่ยนแปลง
กระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบที่แอบแฝงมากขึ้น